

Innst. 249 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:40 S (2015–2016)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at anbudskriteriene i prosjektet nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen.»

Forslagsstillerne mener at det offentlige bør legge føringer i prosessen med å bygge et nytt regjeringskvartal som gjør det lettere for norske bedrifter å vinne anbud. Det vil ha en samfunnsøkonomisk positiv effekt om byggingen av nytt regjeringskvartal innebærer at det benyttes stor grad av norske byggematerialer og norsk arbeidskraft. Et offentlig innkjøp i størrelsesorden 15–16 mrd. kroner vil kunne generere mange arbeidsplasser i privat sektor.

Utviklingen av regjeringskvartalet skal skje med statlig reguleringsplan.

Statsbygg utarbeidet forslag til planprogram. Planprogrammet ble fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i løpet av 2015 og ligger til grunn for arbeidet med reguleringsplanen.

Planforslaget med konsekvensutredning skal etter planen sendes på alminnelig høring våren 2016. Det legges opp til at reguleringsplanen vedtas av

Kommunal- og moderniseringsdepartementet rundt årsskiftet 2016/2017. Det er Stortinget som gjør det endelige vedtaket om å igangsette byggingen ved å bevilge midler. Stortinget orienteres om framdriften i de årlige budsjettproposisjonene.

Forslagsstillerne viser til at Stortinget tidligere har lagt kriterier for store investeringer som har vært vellykket både fordi det har bidratt til utvikling av norsk næringsliv og fordi det har gitt flotte symbolbygg i norsk byggeskikk og med norske materialer.

Forslagsstillerne mener at Stortinget allerede nå bør gi klare føringer om at valg av kriterier skal skje på en slik måte at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, er enig i at representantforslaget tar opp en viktig sak som kan få betydning for utviklingen av norsk næringsliv og arbeidsplasser. Prosjektet nytt regjeringskvartal vil være en investering på mange titalls milliarder kroner som kan utløse stor verdiskaping og aktivitet. Målet er at det skal få arkitektoniske verdier som speiler dets symbolske rolle og norske verdier. Således vil norske bedrifter kunne ha særlige forut-

setninger for å bidra til utviklingen og byggingen av det nye regjeringskvartalet.

Komiteen vil samtidig peke på at dette vil måtte skje innenfor de rammene som ligger i norsk lov og våre internasjonale avtaler og forpliktelser. Som kjent bygger regelverket om offentlige anskaffelser på likebehandling uavhengig av nasjonalitet. Det vil si at man ikke kan diskriminere leverandører på grunn av nasjonalitet eller lokal tilhørighet. Man kan utvikle tildelingskriterier som kan knyttes til byggeprosjektet og som kan ha økonomisk verdi for byggherren i videre forstand enn bare pris. Dette kan blant annet ha med sikkerhet, materialvalg m.m. å gjøre.

Komiteen viser til at det er varslet at en statlig reguleringsplan for nytt regjeringskvartal skal sendes på høring i april. Når den er ferdig behandlet, vil det bli invitert til en arkitektkonkurranse. Regjeringen har varslet at proposisjonen om byggeprosjektet nytt regjeringskvartal vil bli fremmet for Stortinget i første halvdel av 2019. Det vil således ligge noen år fram i tid før konkrete tildelingskriterier kan utformes og anbud legges ut.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget tidligere har lagt kriterier for store investeringer som har vært vellykket både fordi det har bidratt til utvikling av norsk næringsliv og fordi det har gitt symbolbygg i norsk byggeskikk og med norske materialer. Disse medlemmer viser til at representantforslaget ikke tar til orde for å sette til side regelverket om offentlige anskaffelser, men på et tidlig tidspunkt gi føringer for valg av kriterier for prosjektet som sikrer at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen. Forslagsstillerne viser til at slike kriterier eksempelvis kan være knyttet til materialvalg, at bygningen skal ivareta norsk byggetradisjon og krav til innovasjon eller arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår.

Disse medlemmer viser til at det ble gitt støtte til det framsatte forslag i representantforslaget i komiteens høring fra NHO og Byggenæringens Landsforening og Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg. Det ble vist til at det er handlingsrom i anbudsregelverket som gir rom for intensjonene i forslaget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at anbuds-kriteriene og kontraktstørrelsen i prosjektet nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv kan delta i anbudsprosessen på en konkurransedyktig måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det nye regjeringskvartalet vil bli et av de største, offentlige byggeprosjektene i årene fremover. Disse medlemmer mener det må legges til grunn at et så omfattende og viktig prosjekt realiseres med høye krav til kvalitet og lave eller ingen utslipp både i bygge- og driftsfasen. Disse medlemmer viser til at et nytt og rehabilitert regjeringskvartal med sin historikk vil høste internasjonal oppmerksomhet og må bli et utstillingsvindu for klimaløsninger.

Disse medlemmer viser til at statsråden i Stortinget den 10. februar 2016 uttalte at regjeringen jobber kontinuerlig og konkret med å definere standarder og hvordan man kan få til et nytt regjeringskvartal med høye miljøambisjoner.

Disse medlemmer vil understreke at regjeringskvartalet med sin beliggenhet og tetthet av arbeidsplasser må være helt i front for tilrettelegging for og fremme av gange, sykkel og kollektiv- og utslippsfrie kjøretøy.

Disse medlemmer mener plussnivå må etterstrebes og at regjeringskvartalet må være retningsgivende for definisjonen av nesten-null-energibygg.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringskvartalet må utnytte alle egnede overflater til å produsere så mye fornybar energi som mulig.

Disse medlemmer mener det må etterspørres innovative lav- eller nullutslippsmaterialer innen de viktigste materialgruppene. Eksempler her er betong med karbonfangst og -lagring, og limtre til bærende konstruksjoner. Dette kan få positive effekter for norske grønne materialprodusenter.

Disse medlemmer mener det nye regjeringskvartalet må ha mål om minst én stor klimainnovasjon. Videre mener disse medlemmer at anleggsfasen ved bygging må være fossilfri, og i størst mulig grad utslippsfri.

Disse medlemmer mener regjeringskvartalet er godt egnet for å bli et av FutureBuilts forbildeprosjekter. FutureBuilts har en visjon om å

«vise at det er mulig å utvikle klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet. Målet er å utvikle 50 forbildeprosjekter – både områder og enkeltbygg – som skal redusere klimagassutslippene med 50 pst. innen områdene transport, energibruk og materialbruk. Forbildeprosjektene skal ha høy arkitektonisk kvalitet, bidra til et godt bymiljø og ligge nær kollektivknutepunkter.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er enig i forslagens intensjon om at anbudskriteriene må sørge for at norsk næringsliv er

konkurransedyktig når et av landets viktigste bygnin-
ger skal oppføres. Dette medlem mener likevel at
det må gis føringer på hvordan regjeringskvartalet
skal utformes.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-
partiet, Senterpartiet og Sosialistisk
Venstreparti mener regjeringen må utrede og
vurdere hvordan bygging av nytt regjeringskvartal
kan brukes til å vise fram og fremme bruke av tre.

Disse medlemmer viser til at Norge er et tre-
land, og i treet ligger det grønne karbonet. Dette er
framtidens byggemateriale og råvare. Norge bør
benytte muligheten som ligger i at regjeringskvartalet
nå skal gjenoppstå til å vise fram norsk tre som
byggemateriale.

Norge har lange tradisjoner innen treforedling,
rik tilgang på skog og høy teknisk kompetanse som
gir oss fortrinn i denne næringen. Norge står i en
posisjon til å ta en aktiv, internasjonal rolle innen
nyskapende bruk av tre. Forretningsmulighetene
knyttet til det grønne skiftet og bioøkonomien er i en
tidlig fase, og vi trenger store, nyskapende prosjekter.
Nytt regjeringskvartal kan være et slikt avgjørende
stort prosjekt som gjør at næringen tør satse stort på
en mer klimabevisst byggesektor.

Disse medlemmer viser til at Innovasjon
Norge arbeider for å fremme skogindustrien og byg-
genæringen ved bruk av tre i bygg og har prosjektet
Trebasert Innovasjonsprogram. Målet har vært å sti-
mulere til vekst, innovasjon og styrket konkurranse-
kraft i norsk skog- og trenæring. Bruk av fornybart
materiale fra skog kan bidra til reduksjon i klima-
gassutslipp. Denne satsingen bør følges opp.

Disse medlemmer mener at Norge må
benytte muligheten som ligger i at regjeringskvartalet
nå skal bygges og gi byggene en treprofil som kan
vise fram «den norske grønne råvaren». Dette vil
kunne gjøre bygget til en stolthet, og sikre at det skil-
ler seg fra andre regjeringsbygg i verden.

På denne bakgrunn fremmer disse medlem-
mer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere
hvordan bygging av nytt regjeringskvartal kan bru-
kes til å vise fram og fremme bruk av tre.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk
Venstreparti påpeker at nytt regjeringsbygg vil
være et viktig signalbygg på mange områder. Derfor
må det legges til grunn at et så omfattende og viktig
prosjekt må realiseres med høye krav til kvalitet, lave
eller ingen utslipp både i bygge- og driftsfasen, og
god innpassing i bymiljøet.

Med sterkt reduserte utslipp menes at selve byg-
gefasen gjennomføres ved å ta i bruk ny teknologi

som reduserer utslipp mye, som fjernvarme eller var-
mepumper til byggvarme og byggtørk, samt fossilfri
anleggsmaskiner, lastebiler og transport til og fra
byggeplass osv.

Med «et pluss hus i drift» menes at regjerings-
kvartalet prosjekteres til å kreve svært lite energi, og
at deler av energien som behøves kan dekkes gjen-
nom egenproduksjon.

Dette medlem viser til svar fra statsråd Jan
Tore Sanner på spørsmål fra stortingsrepresentant
Anna Ljunggren i oktober 2015, Dokument nr. 15:40
(2015–2016), der statsråden skriver:

«Det betyr at vi er ganske tidlig i prosessen. Vi
vet likevel at effektiv arealutnyttelse, premisser for
materialvalg, energiløsninger og en rekke andre
temaer er viktige i arbeidet for miljøvennlige løsnin-
ger. Om lag 95 % av utgiftene til et byggeprosjekt er
kjøp av varer og tjenester i markedet, og jeg er over-
bevist om at byggenæringen har merket seg Regjerin-
gens miljøambisjoner. Statsbygg arbeider med flere
relevante prosjekter som prøver ut ny teknologi,
blant annet som partner i å utvikle bygningsintegre-
te solceller tilpasset norsk klima og norske byggetradi-
sjoner.»

Dette medlem mener det er viktig at Stortin-
get gir regjeringen støtte til å forutsette at regjerings-
kvartalet blir et eksempel på klima og miljøvennlig
bygg.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at nytt regje-
ringskvartal blir et nullutslippsbygg i bygge-, drifts-
og avhendingsfasen, bidrar til innovasjon innen kli-
mateknologi og blir et pluss hus i drift.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og
Fremskrittspartiet mener det er viktig at Stortin-
get er engasjert i arbeidet som gjøres i forbindelse
med nytt regjeringskvartal. Videre mener disse
medlemmer at byggene må utformes slik at de blir
energieffektive. Dette er viktig fordi staten må være
en pådriver for å ta i bruk miljøvennlig teknologi
samt bygge et regjeringskvartal for fremtiden.

Disse medlemmer understreker at det er
regjeringens ansvar å stå for bygging og prosjekte-
ring av regjeringskvartalet. Likevel er det positivt at
Stortinget engasjerer seg i hvordan man best mulig
kan bygge et sikkert, funksjonelt og miljøvennlig
regjeringskvartal for fremtiden.

Disse medlemmer viser til statsråd Jan Tore
Sanners brev av 26. februar 2016 hvor statsråden
påpeker at regjeringen vil komme tilbake til Stortin-
get når regjeringen har kommet lenger i prosessen.
Disse medlemmer mener det er klokt å la regje-
ringen få komme lenger i den forberedende fasen før
Stortinget eventuelt tar stilling til prosjektets utfor-
ming.

Disse medlemmer merker seg også at forslaget underveis i komiteens behandling har gått fra å være et forslag om å gjøre anbudet mest mulig vennlig for norsk næringsliv, til nå å handle om miljøkrav og signaler helt nede på hvilket byggemateriale som skal brukes. Disse medlemmer mener det er uheldig at forslaget underveis i behandlingen utvikler seg til å handle om materialvalg og detaljreguleringer. Disse medlemmer vil påpeke at statsråden kun har fått mulighet til å vurdere forslaget slik det ble fremmet i Stortinget.

Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen følger opp sin dialog med norsk næringsliv, og at den på et senere tidspunkt vil komme tilbake til Stortinget. Det legges videre til grunn at regjeringen benytter seg av det handlingsrommet som måtte ligge i anbudsregelverket hvis dette er hensiktsmessig.

Disse medlemmer viser til statsrådets brev hvor det presiseres at kriteriet «lavest mulig pris» ikke nødvendigvis er det best egnede tildelingskriterium i denne type prosjekter og at kriterier som legges til grunn for prosjektet vil bli avklart senere. Det legges derfor til grunn at regjeringen har en god tilnærming, og at Stortinget på et senere tidspunkt vil bli orientert om prosessen.

Komiteens behandling

Komiteen sendte i brev av 4. februar 2016 representantforslaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Jan Tore Sanner for vurdering. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 26. februar 2016.

Komiteen holdt åpen høring i saken 3. mars 2016. NHO, Byggenæringens landsforening og Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg deltok på høringen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. april 2016

Helge André Njåstad

leder

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at anbudskriteriene og kontraktstørrelsen i prosjektet nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv kan delta i anbudsprosessen på en konkurransedyktig måte.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere hvordan bygging av nytt regjeringskvartal kan brukes til å vise fram og fremme bruk av tre.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at nytt regjeringskvartal blir et nullutslippsbygg i bygge-, drifts- og avhendingsfasen, bidrar til innovasjon innen klimateknologi og blir et plusshus i drift.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:40 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig – vedlegges protokollen.

Jan Bøhler

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 26. februar 2016****Dokument 8:40 S (2015-2016) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om anbudskriterier for nytt regjeringskvartal som sikrer at norsk næringsliv kan være konkurransedyktig**

Jeg viser til brev av 4. februar 2016 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen hvor jeg blir bedt om å gi min vurdering av Dokument 8:40 S (2015–2016) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum. Representantene har fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber regjeringen sørge for at anbudskriteriene i prosjekt nytt regjeringskvartal utformes på en slik måte at norsk næringsliv er konkurransedyktig i anbudsprosessen."

Jeg vil først få gi uttrykk for at representantsforslaget tar opp en prinsipiell og viktig sak. Vi er alle opptatt av å bidra til et norsk næringsliv som er konkurransedyktig og som vinner store kontrakter. Spesielt er dette viktig i en tid med utfordringer når det gjelder sysselsetting og en fremtid med usikker økonomisk vekst.

Regjeringen vil ha et regjeringskvartal med representative arkitektoniske kvaliteter som speiler dets symbolfunksjon og norske verdier. Prosjekt nytt regjeringskvartal vil være interessant også for videre utvikling av norske bedrifter. Regjeringen vil selvfølgelig medvirke til dette. En slik medvirkning må imidlertid skje innenfor de rammer som norsk lov og våre forpliktelser etter internasjonale avtaler stiller opp.

Mange av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser har sitt utspring i kravet om

likebehandling. Dette gjelder uavhengig av nasjonalitet. En offentlig oppdragsgiver kan således vanligvis ikke diskriminere leverandører på grunn av nasjonalitet eller lokal tilhørighet, jf. anskaffelseslovens § 5 femte ledd bokstav a, og forskriftens § 3-1 annet ledd. Det kan imidlertid tenkes situasjoner, for eksempel av sikkerhetsmessig karakter, som gjør det påkrevet å bruke kun norske leverandører. Dette er noe vi vil ta løpende standpunkt til i gjennomføringen av prosjektet.

Innenfor store byggeprosjekter må tildelingskriteriene i konkurransen tilpasses prosjektets kompleksitet. Tildelingskriteriene som benyttes for å evaluere tilbudene og avgjøre hvilket tilbud som skal velges, er enten det økonomisk mest fordelaktige, eller det tilbud som har lavest pris. Når byggherren ønsker å benytte "det økonomisk mest fordelaktige tilbud" må det etableres kriterier som har tilknytning til byggeprosjektet og forhold som har økonomisk verdi for byggherren i videre forstand enn bare pris, for eksempel kvalitet og krav om materialvalg. Et overordnet krav til kriteriene er at de skal være objektive og ikke-diskriminerende.

Når leverandører har god kjennskap til det offentliges behov, er de etter min mening også bedre i stand til å tilby riktige løsninger. Jeg er derfor sikker på at norsk næringsliv er seg bevisst de muligheter som ligger for utvikling av egne ferdigheter i prosjekt nytt regjeringskvartal, og at de vil utnytte sin kompetanse og kapasitet som de besitter fra tidligere til å levere fullt konkurransedyktige og innovative løsninger på alle områder.

Til slutt vil jeg få bemerke at bare å legge vekt på kriteriet laveste pris ikke nødvendigvis er det best egnede tildelingskriterium i denne type prosjekter. Hvilke kriterier som skal legges til grunn for prosjekt nytt regjeringskvartal vil bli avklart senere.

